

ОДБРАМБЕНА ДИПЛОМАТИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПОД ЛУПОМ НАУКЕ

Вељко Благојевић: „Србија и изазови одбрамбене дипломатије“, Медија центар Одбрана, Београд, 2017

На недавно одржаном Сајму књига 2018 на штанду Медија центра Одбрана промовисана је монографска студија аутора др Вељка Благојевића, под насловом *Србија и изазови одбрамбене дипломатије*. Аутор је научни сарадник у Институту за стратегијска истраживања Министарства одбране Републике Србије.

Реч је о значајној монографској студији, која се бави питањима одбрамбене дипломатије, која су се ретко изучавала у српској научној заједници. Претходно дело које се бавило наведеном проблематиком било је **Војна дипломатија** аутора Милана Зечевића, а објављено је далеке 1990. године, такође у издању Војноиздавачког и новинског центра.

Аутор је умешно обухватио целину система одбране у спољној политици, са посебним освртом на одбрамбену дипломатију Републике Србије. Значај и интердисциплинарност истраживања изискивали су веома сложену методологију рада, у којој је централни проблем представљао недостатак метода, техника и инструмената за мерење утицаја организацијско-функционалних решења одбрамбене дипломатије на степен реализације виталних спољнополитичких интереса Републике Србије. Истраживачки поступак обухвата анализу историјског развоја дипломатије и војне дипломатије, као њеног специфичног сегмента, правне и политичке функције одбрамбене дипломатије и њена организацијска решења у Републици Србији и појединим европским државама.

У уводу, аутор указује на чињеницу да догађаји из наше ближе националне историје упозоравају на неопходност константног теоријског и практичног преиспитивања и доградње система одбране и проналажење бољих

* amon.sum@gmail.com

решења у избору спољнополитичких инструмената који би адекватније допринели реализацији националних интереса. Као централни проблем у оквиру тога, констатује се да је војна моћ један од кључних чинилаца моћи сваке државе. Она је основ кредибилности унутрашње и спољне политике. Аутор констатује да је Србија, упркос многим тешкоћама које је преживела последњих година, и даље остала респектабилна сила у региону.

Прво поглавље (Теоријско одређење дипломатије и одбрамбене дипломатије као спољнополитичке функције државе), веома детаљно разрађује тематику места и улоге војне дипломатије у оквиру опште дипломатије и њен допринос реализацији спољнополитичке функције државе. Користећи се резултатима бројних респективних аутора у овој области, у поглављу је дат целовит историјски преглед развоја војне дипломатије и вредна теоријска грађа која може послужити као солидна едукативна база за све који се занимају за ову проблематику.

У другом поглављу (Одбрамбена дипломатија у националном и међународном јавном праву), како и сам наслов указује, разрађен је правни аспект одбрамбено дипломатске функције државе. Овај угао посматрања сасвим је оправдан јер је реч о веома важним али и осетљивим пословима чије неадекватно нормативно решавање може имати далекосежне негативне последице по државу. У овом поглављу урађена је квалитетна анализа стања нормативног решавања одбрамбене дипломатије Републике Србије у контексту релевантних међународних решења, пре свега Бечке конвенције о дипломатским односима.

Организација савремене дипломатско-конзуларне службе и одбрамбене дипломатије, наслов је трећег поглавља монографије. У њему је, после кратког историјског увода, дат комплетан приказ актуелне организације дипломатско-конзуларне и одбрамбене дипломатије Републике Србије. При томе, поред успешне дескрипције, аутор нуди и квалитетна решења у областима које нису адекватно регулисане позитивним прописима, упоређујући их са праксом других држава у референтним европским земљама.

Четврто поглавље (Концептуални модел организације одбрамбене дипломатије Републике Србије) на неки начин представља резултанту теоријских достигнућа претходна три. Сублимирајући напред изложене главне поруке, кроз анализу концептуалних решења организације одбрамбене дипломатије Србије, аутор успешно операционализује ову сложену проблематику кроз практична питања функционисања целокупног система. И у овом поглављу аутор не остаје у равни дескрипције, већ критички разматра постојећа решења, нарочито упозоравајући на пропусте у области нормативног регулисања представничке мреже система одбране у иностранству.

У дугим али садржајним закључним разматрањима, аутор даје квалитетну рекапитулацију целе монографије уз бројне критичке опаске на актуелна решења и могућу негативну праксу која из њих проистиче. Нарочито је, у том смислу истакнут проблем двојности утицаја на систем одбране, па тако и одбрамбену дипломатију, због чињенице да функције најзначајнијих институција

политичког система: председника државе и премијера могу, услед неадекватних нормативних решења, да доведу до сукоба надлежности. У оквиру овог дела рада, приказани су и различити модели управљања представништвима система одбране у иностранству што може да буде значајан практични допринос ове монографије конкретним решењима.

Монографија представља целовиту студију која је писана особеним стилем, а чија је карактеристика језгровитост и лакоћа излагања уз, истовремено, чување високог научно-теоријског нивоа. Тематика је веома актуелна и значајна, како са теоријског, тако и са практичног аспекта, а сам рад поседује несумњиву научну и логичко-методолошку вредност, неопходну стручној али и широј читалачкој популацији.

Посебан значај овог дела представља ауторов, чини се успешан, напор да понуди свеобухватну дефиницију одбрамбене дипломатије. Развој савремених међународних односа довео је до промене садржаја појма војна дипломатија, који је попримио квалитативно и квантитативно нове садржаје и појавне облике и форме. Аутор монографије је, по први пут у српској литератури, понудио свеобухватну дефиницију одбрамбене дипломатије која представља значајан одговор на промењене међународне околности и организације и функционисања система одбране савремених држава. У том смислу монографија представља значајан допринос политиколошкој и правној науци јер се наведени појмови везани за политику одбране, одбрамбене интересе, изасланства одбране и слично, користе у званичним документима често без научно заснованих дефиниција.

Аутор методолошки исправно износи одређене мањкавости садашње организације одбрамбене дипломатије Републике Србије, анализирајући њено функционисање кроз начела функционисања датих у Стратегији одбране Републике Србије, и развија два модела чијом се применом у систему одбране може поставити организацијска структура представништва система одбране у иностранству, у складу са страним искуствима и дугорочним спољнополитичким опредељењима. Издвојени модели су условно названи „класични“ и „модерни“ модел управљања одбрамбеном дипломатијом. Први модел представља традиционални модел управљања одбрамбеном дипломатијом у коме је Војнообавештајна агенција централни управљачки орган, а други подразумева централизацију управљачке функције организацијској јединици задуженој за међународну војну сарадњу.

Компаративна анализа организацијско-функционалних решења одбрамбене дипломатије појединих европских држава резултирала је идентификацијом појединих у пракси потврђених решења која би се могла применити на организациона решења у систему одбране Републике Србије. Полазећи од компаративне анализе начина организовања националних система одбрамбене дипломатије у страним државама, њихове позиције у међународној политици и спољнополитичких приоритета, аутор је доказао да у овим државама постоји јасно изражено тежиште у организационом и функционалном смислу, али да су сви модели организовања централизовани и у функцији реализације приоритета спољне политике.

Предложен је нови концептуални модел организовања одбрамбене дипломатије. Аутор је предложени концептуални модел осмислио на такав начин да организацијски и функционално задовољи специфичности функције одбрамбене дипломатије, као сегмента општег дипломатског наступа, уз истовремено обезбеђење начела функционисања система одбране у складу са Стратегијом одбране Републике Србије и Стратегијом националне безбедности. Тако формиран концептуални модел обезбеђује отклањање недостатака класичног и модерног модела управљања представништвима система одбране, посебно ограничења везана за конспиративност деловања Војнообавештајне агенције, с једне стране и недостатака традиције и колективног искуства организационе јединице Министарства одбране задужене за међународну војну сарадњу, с друге стране. Предложени концептуални модел је довољно флексибилан да обезбеђује реализацију спољне политике у области одбране, у складу са променама у међународним односима. Управо је то и његов највећи квалитет, јер се предложеним моделом обезбеђује политичком руководству државе да мења тежиште ангажовања представника система одбране у иностранству са сарадње на информативно деловање и то без видљивих индикатора које заинтересоване стране могу да уоче.

Коришћена је разноврсна и многобројна литература, укупно 321 библиотечких извора, углавном правне, историјске и политиколошке провиниенције. Окосницу коришћене литература чине референтна дела из наведених наука, односно конкретне области научног истраживања, која је зналачки и са мером уклопљена са савременим насловима који указују на развој науке у областима које разматра монографска студија.

Монографија је добро технички опремљена, садржи шеснаест шематских приказа или слика, резиме на енглеском и руском језику, као и регистар личних имена и предметни регистар. Посебно треба издвојити чињеницу да монографија садржи 613 фуснота којима је аутор настојао да олакша читаоцима разумевање сложене материје којом се бави, али и да избегне скретање пажње од кључних проблема које студија разматра. Издавач монографије је Медија центар Одбрана Министарства одбране Републике Србије из Београда и штампана је у тиражу од 300 примерака.

На крају, неопходно је истаћи да књига представља важан допринос научном изучавању одбрамбене дипломатије Републике Србије, која заузима посебно место у развоју међународних односа и спољне политике. Као изузетан познавалац теме аутор је овом студијом обухватио целину система одбране у спољној политици, уз један савремен поглед на моделе и концепте одбрамбене дипломатије. Нема сумње да ће студија "Србија и изазови одбрамбене дипломатије" бити значајан извор у академским и стручним радовима, уз искрену препоруку ове књиге и свим оним читаоцима чија интересовања обухватају области спољне политике, дипломатије и одбране.